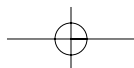
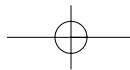

Handreiking afvalwaterakkoord VNG en UvW

Handreiking Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en
Unie van Waterschappen (UvW) voor een gemeente en waterschap,
om te komen tot een gezamenlijk afvalwaterakkoord.

Handreiking afvalwaterakkoord VNG en UvW

Handreiking Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en
Unie van Waterschappen (UvW) voor een gemeente en waterschap,
om te komen tot een gezamenlijk afvalwaterakkoord

VNG uitgeverij

Postbus 30435, 2500 GK Den Haag,
telefax (070) 346 92 01
Internet: www.vnguitgeverij.nl

Colofon

Basisvormgeving
Bertine Colsen, Den Haag

Begeleiding
De handreiking afvalwaterakkoord van de VNG en UvW is tot stand gekomen in een ambtelijke projectgroep waarin de volgende personen zitting hadden:

Dhr. P. van Berkum (gemeente Apeldoorn)
Dhr. J. Graansma (hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier)
Dhr. E. Jacobs (DWR)
Dhr. E. van der Meide (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)
Dhr. M. van der Werf (Unie van Waterschappen)
Dhr. D. van Woerden (gemeente Rotterdam)

Eindredactie
Dhr. E. van der Meide (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)
Dhr. M. van der Werf (Unie van Waterschappen)

Dankzegging wordt uitgesproken naar dhr. F. Wagemaker (momenteel RIZA, destijds gedetacheerd bij de Unie van Waterschappen) die gedurende de eerste maanden van het project waarin de basis voor deze handreiking werd gelegd als redacteur heeft opgetreden.

Tevens is dank verschuldigd aan de leden van het bestuurlijk overleg VNG-UvW, de leden van de bestuurlijke VNG-projectcommissie water, de leden van de ambtelijke VNG-klankbordgroep water (AmWa), de leden van de ambtelijke Unie-werkgroep WWAT, de leden van de ambtelijke Unie-werkgroep WEW, de leden van de bestuurlijke Unie-commissie Watersystemen en de leden van de bestuurlijke Unie-commissie Waterketens en emissies.

Uitgave
Unie van waterschappen
Koningskade 40
Postbus 93218
2509 AE Den Haag

Vereniging van Nederlandse gemeenten
Nassaulaan 12
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

THESAURUS VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN

Thesaurustermen:

ISBN 90 322

© VNG uitgeverij, Den Haag, 2003

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Contouren	9
3	Proces	13
4	Positionering	17
5	Inhoud	19

Handreiking afvalwaterakkoord gemeente en waterschap

Handreiking Unie van Waterschappen (UvW) en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) voor waterschappen en gemeenten, om te komen tot een gezamenlijk afvalwaterakkoord.

1 Inleiding

Stedelijk afvalwater wordt ingezameld en getransporteerd via de riolering. Daarna wordt het gezuiverd op een rioolwaterzuivering-richting. Deze onderdelen die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, vormen met elkaar de afvalwaterketen. De zorg is gescheiden: het waterschap gaat over het beheer van de zuivering en de gemeente is verantwoordelijk voor het rioleringsbeheer.

Inzameling, transport en zuivering van afvalwater behoren in onderlinge samenhang gericht te zijn op een duurzame omgang met afvalwater, waarbij is afgestemd met de watersysteemambities en dat bij elkaar tegen de laagst maatschappelijke kosten. In het afvalwaterakkoord maken de gemeente en het waterschap gezamenlijk afspraken over de wijze waarop deze doelstelling bereikt wordt.

De afstemming tussen zuivering en riolering is een belangrijk punt gebleken in de discussie tussen UvW en VNG over de reactie van de VNG aan de Tweede Kamer op het wetsvoorstel zorgplicht zuivering van afvalwater. In een gezamenlijke brief aan de Kamer hebben UvW en VNG voorgesteld te komen tot het opstellen van afvalwaterakkoorden, om zo te voorzien in een meer structurele afstemming. De noodzaak hiervan is bevestigd in de rijksvisie op de waterketen. Daarin geeft de rijksoverheid aan afvalwaterplannen (afvalwaterakkoorden) te willen stimuleren. Deze handreiking wil bijdragen aan het opstellen van een dergelijk akkoord.

Het afvalwaterakkoord heeft een doelmatige vormgeving van de afvalwaterketen als hoofddoel. Deze doelmatigheid staat ook centraal in benchmarks die momenteel binnen de beide onderdelen van de afvalwaterketen worden uitgevoerd. Een andere relatie die het afvalwaterakkoord heeft, is die met het stedelijk waterplan. Lokale partijen kunnen er voor kiezen om het Afvalwaterakkoord als onderdeel in te brengen in het stedelijk waterplan, dat gezamenlijk wordt vastgesteld door het desbetreffende waterschap en gemeente.

Investerings in riolering en zuivering zijn kostbaar. Zij omvatten systeemkeuzen en voorzieningen die voor een lange termijn bepalend zijn. Omdat de afvalwaterketen één systeem is, zullen de inspanningen van beide beheerders logischerwijs gericht moeten zijn op het realiseren van een optimale, duurzame en doelmatige inrichting en beheer van de hele afvalwaterketen. Dit uiteraard in nauwe relatie met de gezamenlijk te bepalen watersysteemambities; dat is zelfs de basis van het geheel. Het afvalwaterakkoord vormt hierbij het afsprakenkader.

Deze notitie is als volgt opgebouwd:

- 1 Contouren
- 2 Proces
- 3 Positionering
- 4 Inhoud

2 Contouren

- 1 Het afvalwaterakkoord is een proces dat leidt tot een concreet en bestuurlijk gedragen uitkomst, waarin de afspraken over de afvalwaterketen zijn vastgelegd. Het akkoord kent vooralsnog geen wettelijke verplichting als basis. Indien het afvalwaterakkoord leidt tot nieuw beleid bovenop de wettelijk verplichte plannen (te weten het gemeentelijk rioleringsplan en het waterbeheersplan van het waterschap), dan moet dit beleid – net als deze wettelijk verplichte plannen – op lokaal democratische wijze (dus goedgekeurd door het algemeen bestuur) tot stand komen.
- 2 De meerwaarde van het afvalwaterakkoord is dat het voorziet in de behoefte om zowel naar elkaar, naar de ‘klanten’ en naar de toezichthouders ‘Rijk en provincies’ de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen op het gebied van de afvalwaterketen a) te stimuleren, b) concreet in te vullen wat betreft keuzes bij investeringen (4de trap, afkoppelen) en beheer en c) transparant te maken wat betreft de gebruikte uitgangspunten, randvoorwaarden, ambities, afwegingen en toegepaste vereenvoudingen. Dit resulteert niet in een nieuw plan, maar probeert – onder andere – bestaande formele plannen beter te benutten.
- 3 Belangrijke ambities voor het afvalwaterakkoord zijn het streven naar duurzame oplossingen, het realiseren van de basisinspanning, het toepassen van WB21-beleid (vasthouden, bergen en afvoeren), het invullen van het waterkwaliteitsspoor, het bijdragen aan de leefomgevingkwaliteit en het zoeken naar zo veel mogelijk maatschappelijke kostenefficiëntie.
- 4 Het proces dat tot een afvalwaterakkoord moet leiden start met de afstemming van de watersysteendoelstellingen tussen de participanten. Een deel hiervan wordt in de Europese Kader Richtlijn Water (KRW) beschreven. Uit de doelstellingen ten aanzien van het watersysteem worden de gezamenlijk vastgestelde ambities voor de afvalwaterketen gedestilleerd. Het afvalwaterakkoord zal hierdoor zorgen voor een betere afstemming van watersysteendoelen met waterketenambities. Daarnaast zal het meer zeker-

heid bieden voor tijdige uitvoering van de afgesproken maatregelen in de keten. Overigens kan binnen de afvalwaterketen ook een optimalisatie plaatsvinden zonder gezamenlijk gedragen waterkwaliteitsdoelstellingen. Deze maatregelen – te denken valt aan het beheer van pompcapaciteit (capaciteitsmanagement) – kunnen eveneens in een afvalwaterakkoord worden vastgelegd.

- 5 Een uitgangspunt is de gelijkwaardigheid van de gesprekspartners. De keten kent twee beheerders, die alleen samen tot een maatschappelijk optimaal resultaat kunnen komen.
- 6 Het afvalwaterakkoord is een gezamenlijke afspraak of range van afspraken over het 'wie, wat, waar, hoe en wanneer' in de afvalwaterketen.
- 7 Een belangrijk onderdeel van het afvalwaterakkoord is het maken van capaciteitsafspraken, dat wil zeggen zowel riolerings- als zuiveringscapaciteit. De capaciteit van de afvalwaterketen dient zodanig te zijn dat wateroverlast en watervervuiling zo veel mogelijk worden voorkomen. Voor riooloverstorten geldt een 'immissiespoor' (het waterkwaliteitsspoor) en een emissiespoor (de basisinspanning). Hierbij wordt vanuit een gewenste waterkwaliteitsambitie bekeken in hoeverre maatregelen moeten worden genomen bij activiteiten die de waterkwaliteit beïnvloeden. Het waterschap geeft daarbij op transparante wijze aan wat de gewenste gevolgen voor de afvalwaterketen zijn. Dit gebeurt mede in relatie tot andere activiteiten die de waterkwaliteit beïnvloeden (hierbij kan bijvoorbeeld ook aandacht worden besteed aan lozingen op de riolering en de vergunningverlening daarvan). Het reduceren van deze vuiluitwerp leidt zowel tot een taakstelling voor de rioolbeheerder als de zuiveraar. Daarbij moeten afspraken worden gemaakt over bergingscapaciteit en transportcapaciteit. Uitgangspunt is dat deze in principe zijn afgestemd op het daadwerkelijk aanwezige verhard oppervlak in stedelijk gebied. Een optimalisatiestudie (zie ook punt 4 onder het navolgende hoofdstuk Proces) moet bijdragen aan de oplossing tegen de laagst maatschappelijke kosten. Ook andere maatregelen die tot een betere waterkwaliteit leiden kunnen in beschouwing worden genomen. Dit geldt uiteraard

¹ Indien diffuse bronnen in dit kader belangrijk zijn, kunnen afspraken hieromtrent worden opgenomen in het afvalwaterakkoord; bijvoorbeeld over het voorkomen van het binnendringen van een verontreinigende stof in het riool.

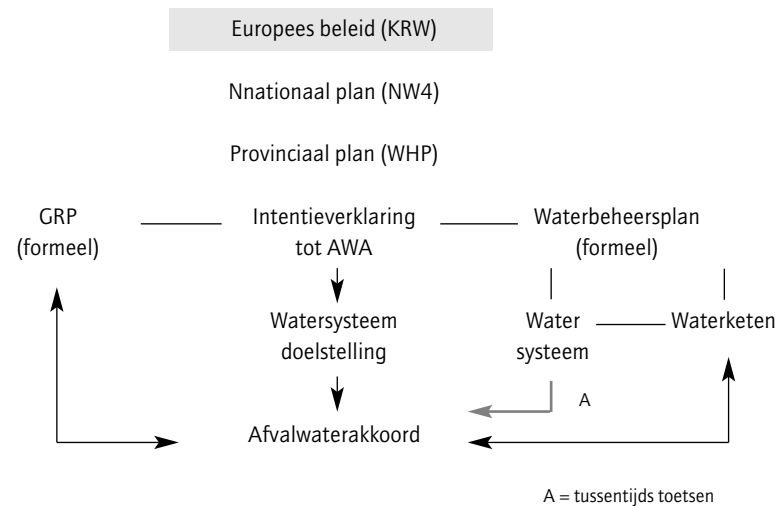
zowel voor maatregelen in de waterketen als in het watersysteem. Zo kunnen bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt over het afkoppelen van verharde oppervlakken en de bekostiging daarvan. Daarbij wordt ook aangegeven wat de verwachte ontwikkeling van het verhard oppervlak in stedelijk gebied is. Een en ander levert een gezamenlijke visie op die aangeeft hoe beide partijen tegen de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor aankijken. Samengevat: welke maatregelen worden wanneer genomen en wie betaalt. Verder wordt een gezamenlijk monitoringsplan ontwikkeld waarin metingen in het watersysteem en de waterketen worden gepland. Ook wordt bepaald op welke (overstort)locaties gemonitord zal worden. De onlangs verschenen methodiek² van de Commissie Integraal Waterbeheer (CIW) kan hierbij goed worden gebruikt.

- 8 Afspraken uit het afvalwaterakkoord kunnen eventueel vertaald worden naar aansluit- en overstortvergunningen.
- 9 Het principe 'laagst maatschappelijke kosten' dient het uitgangspunt te zijn. Dit kan leiden tot lagere totale kosten of tot minder meerkosten.
- 10 Op zoek naar een maatschappelijk optimum maakt het afvalwaterakkoord een brede blik over de grenzen van de individuele zorgplicht noodzakelijk. Daarbij is het noodzakelijk dat een gezamenlijke gedragen interpretatie ontstaat van de grens tussen beide zorgplichten en beheersgebieden. Kortom het overdracht-c.q. overnamepunt dient duidelijk te zijn. Ook dient eenduidigheid te bestaan over de gevolgen die investeringen binnen de ene zorgtaak voor de andere partij kunnen hebben.
- 11 Zo mogelijk omvat het afvalwaterakkoord zowel ambtelijke en bestuurlijke afspraken over de uitvoering en het beheer, als afspraken over investeringen en de kostenverdeling. Van belang is te bedenken dat investeringen in riolering en zuivering voor langere periode bedoeld zijn. Zij dienen nadrukkelijk te passen in langetermijnvisies op duurzame aanpak. De inhoud van het akkoord is niet uniform voorgeschreven. Het biedt ruimte voor lokale kansen en voor het toespitsen op lokale knelpunten.

² CIW, *Nadere uitwerking monitoring riooloverstorten*, januari 2003.

3 Proces

- 1 Voor de procesgang naar een afvalwaterakkoord valt te leren van de werkwijze bij gemeentelijke waterplannen, met dien verstande dat de actoren in dit geval primair de betrokken ketenbeheerders zijn. Belangrijke punten zijn: een gezamenlijk initiatief, een gedeelde agenda, een trekker en commitment aan de totstandkoming en uitvoering, en afstemming met de doelstellingen voor het watersysteem. Deze doelstellingen moeten worden opgesteld volgens het ALARA (As Low As Reasonably Achievable)-beginsel. Dat houdt in dat binnen redelijke grenzen wordt gedaan wat mogelijk is. De beschikbare middelen bepalen ook de ambitie.

- 2 Voorop staat dat afspraken met elkaar worden gemaakt. Dit betreft zowel de aspecten die de inhoud en strekking van het akkoord raken, en de manier waarop het afvalwaterakkoord als proces verloopt, als aspecten die buiten het akkoord worden gelaten.

- 3 Het voorgaande betekent echter géén vrijblijvendheid. Het afvalwaterakkoord voorziet op een duidelijke en afrekenbare wijze in de maatschappelijke wens om samenwerking in de keten concreet in praktijk te brengen. Gegeven de publieke middelen heeft het akkoord ook een belangrijke externe 'prestatie- verantwoordingsfunctie'. De effectiviteit van het akkoord wordt mede bepaald door de kwaliteit van de onderlinge relatie en de voortgang in realisatie van de afspraken die zijn gemaakt. Teleurstellingen laten zich niet eenvoudig repareren.
- 4 Het akkoord betreft een afstemmingstraject met daarin de volgende fasen: 1) vaststellen van de ambitie c.q. opgave; 2) analysefase via een optimalisatiestudie afvalwatersystemen (OAS) of door een ander daartoe te benutten analyse-instrument; 3) de afwegings- en besluitvormingsfase; 4) uitvoeringsfase. Essentieel is de aanwezigheid van voldoende bestuurlijk commitment. Partijen dienen bestuurlijk helderheid te geven over de wil om er in de richting van één gemeenschappelijk afvalwaterakkoord met elkaar uit te komen.
- 5 Er is wel een duidelijk verschil tussen een afvalwaterakkoord en een optimalisatiestudie. Een OAS is technisch/hydraulisch in m³ en geeft opties en effecten voor riolering en zuivering aan. Het afvalwaterakkoord staat voor keuzes maken en deze bestuurlijk vastleggen in afspraken. Een logische volgorde is dus: optimalisatiestudie > afvalwaterakkoord, oftewel OAS > AWA.
- 6 In het afvalwaterakkoord staat de afweging van nut en noodzaak centraal. Zowel in de analysefase (OAS), de besluitvorming (het akkoord) als de uitvoeringsfase, maar ook de tijd daarna, dient de vaststelling en beoordeling van de werkelijke effectiviteit in relatie tot de beoogde effectiviteit een grote rol te spelen.
- 7 Dit vraagt om up-to-date informatie over de feitelijke toestand van de afvalwaterketen, om 'doelgerichte monitoring' op het niveau van de uitvoering van maatregelen, de immissie (het binnendringen van een verontreinigende stof) en de resulterende uitwerp vanuit de keten, maar evenzeer de watersysteemkwaliteit. Dit vraagt om een actieve feedback naar de betrokken partijen. De

- informatie kan ook worden gebruikt bij de vergunningverlening en de monitoringsverplichting ten aanzien van risicovolle riooloverstorten.
- 8 In alle fasen van analyse, besluitvorming en realisatie spelen onzekerheden. Deze kunnen betrekking hebben op de effecten, termijnen, middelen, praktische problemen, etc. Het is belangrijk om dat te accepteren en in het afvalwaterakkoord af te spreken hoe daarmee wordt omgegaan. Naast de vaststelling van onzekerheden die er zijn, kan worden afgesproken gezamenlijk te zoeken naar oplossingen in de sfeer van uitstel, alternatieven, compensatie, acceptatie, het uit voorzorg extra zekerheden inbouwen of juist pas curatief extra maatregelen treffen. Het – ten behoeve van latere besluitvorming – tijdelijk bewust parkeren van zaken waarover (nog) geen overeenstemming kon worden bereikt, kan een mogelijkheid zijn. De gedachte hierbij is niet het proces te vertragen of te stoppen op één issue, want "van een zeven een acht maken" is ook winst.
  - 9 Het afvalwaterakkoord is de resultante van een totaalproces, bestaande uit de volgende stappen:
    - a Wat is de toestand van het watersysteem nu?
    - b Welke toestand in waterkwaliteit, -kwantiteit en -overlast willen waterschap en gemeente bereiken?
    - c Welke metingen zijn er nu en straks noodzakelijk om dat te kunnen vaststellen?
    - d Welke gemeenschappelijke visie op een duurzaam beheer van de afvalwaterketen hebben beide partijen?
    - e Welke maatregelen zijn binnen die visie mogelijk om (via analyse, zoals een OAS) het doel te bereiken?
    - f Welke fysieke en financiële ruimte is nodig?
    - g Welke keuzes en afspraken maken we over de uitvoering?
    - h Welke evaluatie/nazorg/monitoring hanteren we voor de uitvoering en realisatie?
  - 10 Bij het opstellen van een afvalwaterakkoord lijkt een koppeling met het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) logisch, omdat dit een formeel instrument is. Genoemde afspraken kunnen ook worden overgenomen in het gemeentelijk waterplan.

4 Positionering

- 1 Het afvalwaterakkoord heeft een duidelijke relatie met plannen voor het watersysteem en de omgevingskwaliteit op gemeentelijk en regionaal niveau. De ambities op het gebied van het watersysteem en de leefomgeving bepalen de feitelijke opgave voor de waterketen.
- 2 Uitgangspunt is dat er een verplichting bestaat c.q. behoefte is aan zowel een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en een waterbeheersplan (Wbp), als aan een afvalwaterakkoord dat de afstemming tussen deze twee inhoudelijk vastlegt. De positionering van het afvalwaterakkoord vindt plaats op een logische wijze (qua status, timing en voorkeur van het waterschap en de gemeente). Het is zaak de trajecten zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen. Afhankelijk van de voorkeur voor verankering ligt het in de rede het totstandkomingstraject ook af te stemmen op de looptijd en de herzieningsdatum van het andere plan (GRP of Wbp).
- 3 Het akkoord heeft ook een duidelijke interactie en doorwerking naar relevante beleidsterreinen buiten de keten. Wat betreft de gemeenten valt te denken aan de doorwerking voor ruimtelijke ordening en stedelijke inrichting; bij de waterschappen aan het watersysteembeheer, zowel kwaliteit als kwantiteit³.
- 4 Het streven is om per zuiveringsgebied tot een afvalwaterakkoord te komen. Daarbij zijn de volgende varianten aan de orde: 1 op 1 (waterschap-gemeente), 1 op meerdere (waterschap- meerdere gemeenten) en meerdere op 1 (grote gemeente met meerdere zuiveringen). In het laatste geval is het wellicht handig om dit te clusteren in verband met afstemmingsmogelijkheden tussen zuiveringsinstallaties.

---

3 Er zitten onderlinge afhankelijkheden tussen ruimtelijke ordening, waterbeheer en rioleringsbeleid. Afkoppelen als uitwerking van rioleringsbeleid kan als alternatief ingezet worden. Bij onvoldoende mogelijkheden voor afvoer naar bodem en grondwater is in eerste instantie de beschikbare berging een bepalende factor en in tweede instantie het feitelijk waterbeheer. Ook de beschikbare berging in en/of buiten het plangebied is een aanspraak tussen waterbeheer en ruimtelijke ordening. Partijen kunnen elkaar op de diverse beleidsvelden ondersteunen of juist niet. Blokkering in een van de schakels kan zo doorwerken naar suboptimalisatie in de afvalwaterketen. Dit vraagt een brede blik (WB21 en KRW).

- 5 Het afvalwaterakkoord in een zuiveringsregio is complementair voor het gemeentelijk watersysteemplan c.q. de watervisie. Het lijkt erop dat ook zonder gemeentelijk waterplan tot een zinvol afvalwaterakkoord kan worden gekomen. De ambities voor het watersysteem liggen dan echter vast op een globaal niveau in het waterbeheersplan.

5 Inhoud

In een afvalwaterakkoord zouden de volgende aspecten aan de orde kunnen komen:

Concrete rioleringsaspecten:

- 1 Stelselkeuze en dimensionering.
- 2 Beheer (gemalen en pompen).
- 3 Basisinspanning en waterkwaliteitsspoor (toetsing huidige situatie + strategie, concreet maken van plannen en maatregelen door gemeente en waterschap).
- 4 Informatievoorziening, meting en registratie (overstorten).
- 5 Timing investeringen en renovatie.
- 6 Overdrachtpunten.
- 7 Overzicht beschikbaarheid van middelen (fondsen) en kostenverdeling ten behoeve van maatregelen.
- 8 IBA's (als alternatief voor centrale zuivering).
- 9 Voorkomen van alle beïnvloedingen van de afvalwaterketen op de grondwaterstand.
- 10 De gevolgen van rioolvervanging voor de grondwaterstand kunnen in beeld worden gebracht. Als aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn, kan het afvalwaterakkoord voor deze afspraken het kader vormen.
- 11 Lozingenbeleid op riolering (dun water, omgang met regenwater (streven, afkoppelen, zuivering en deelzuivering)).
- 12 Grondwater, bronneringswater, saneringswater, bedrijfsafvalwater.
- 13 Reguleren en controleren wat op de riolering wordt geloosd (vergunningen Wet milieubeheer en Wet verontreiniging oppervlaktewateren).

Concrete zuiveringsaspecten:

- 1 Keuzen type zuivering.
- 2 Zuiveringsrendement (in relatie tot watersysteendoelen).

- 3 Informatievoorziening, meting en registratie (effluenten).
Omvang (totaalcapaciteit, pompcapaciteit en capaciteitsmanagement).
- 4 Centraal/decentraal.
- 5 Investeringsen.

Middelen/financiën:

- 1 Uitgangspunt is: het doel bereiken tegen de laagst maatschappelijke kosten.
- 2 Beschikbare middelen bepalen ook de ambitie, niet omgekeerd (het afvalwaterakkoord vormt het proces om te komen tot een afgestemde en realistische, taakstellende ambitie).
- 3 Het afvalwaterakkoord omvat ten minste een gezamenlijk totaal kostendeckingsplan/overzicht met verdeling van kosten. De verantwoordelijkheid om middelen wel/niet toe te kennen door middel van de begroting, blijft uiteraard aan de partijen zelf. Met betrekking tot kostenverevening geldt als uitgangspunt dat daarvan alleen sprake kan zijn bij uitzonderlijk scheve lastenverdelingen van de ene ten opzichte van de andere partij. Neem het kosten-batenprincipe en redelijkheid in deze afweging mee.
- 4 De eigen verantwoordelijkheid en bestuurlijke/publieke verantwoording (via bestuur en gemeenteraad) moet ook garant staan voor een maatschappelijk gedragen afwegingsproces.
- 5 Het afvalwaterakkoord geeft ten minste inzicht in eventuele verschuivingen binnen en tussen gemeentelijke (riool)heffingen en zuiveringsheffing.
- 6 Geen ontbindende voorwaarden of terugvordering toepassen (inspanning moet erop gericht zijn dat samenwerking ontstaat, niet een opdrachtgever- en opdrachtnemerrelatie). Bij voorfinanciering ten behoeve van de taken van de ander dient hierover uiteraard een overeenkomst te worden gesloten.
- 7 In afvalwaterakkoord: 1) beschikbare middelen, 2) keuzes maatregelen, 3) eventueel een verdeelsleutels kosten/baten, 4) terugvoluties bij minder middelen / hogere kosten.

Inzicht verkrijgen in de kosten van regenwater in het riool (CIW-1, projectgroep kostentoedeling hemel- en grondwaterafvoer, resultaat volgt eind 2003). Dit geeft extra stimulans om regenwater uit het riool te houden.

